

BULGARA ESPERANTISTO

Organo de la Bulgara Esperantista Asocio § Органъ на Българския Есперантски Съюзъ

Aperas monate. — Jara abonpago: Bulgario 30 lv., por aliaj landoj 1.50 sv. fr. аѵ egalvaloro. — Aparta numero kostas 3 lv.

Декларация

Ние, избранитѣ отъ XIV редовенъ конгресъ на бѣлг. есперантисти, членове на Централния Комитетъ заявяваме:

Готови сме да поемемъ предлагания ни мандатъ и да работимъ за преуспѣването на есперантското дѣло, обаче отъ държането на българскитѣ есперантисти презъ изтеклата година имаме право да се съмняваме въ подкрепата, която тѣ биха ни дали.

Затова ние поемаме ржководството на съюза за единъ пробенъ периодъ до 1 януарий 1928 г. Ако до тогава българскитѣ есперантисти чрезъ своята подкрепа не ни дадатъ доказателство, че имъ е скжпа организацията и желаятъ да я видятъ здрава, деятелна и преуспѣваща, *заявяваме, че ще сложимъ мандатитѣ си и ще свикаме извънреденъ конгресъ презъ м. януарий, за да се справи съ положението, или пъкъ, по силата на чл. 46 отъ устава, ще подложимъ на референдумъ отъ групитѣ въпроса за ликвидирането на Съюза.*

Положението е много по-сериозно, отколкото мнозина отъ васъ си го представляватъ. Днесъ на всѣка крачка се срещатъ есперантисти, които не се числятъ къмъ Съюза и не чувствуватъ никаква необходимостъ или морално задължение да крепятъ организацията. А искатъ да има успѣхи и радватъ имъ се, когато се постигнатъ такива. Всѣки отъ тѣхъ знае, че като него мнозина други съидейници се държатъ на страна отъ организацията и абсолютно съ нищо не ѝ даватъ своето съдействие.

Така не става.

Или всички ще влеземъ въ организацията и ще я крепимъ, или иначе ще я разтуримъ и ще си отидемъ всички.

Въ всѣки случай, когато ние сме готови да работимъ и да не жалимъ време и енергия за дѣлото, ние сме въ правото си да искаме поне минималната жертва отъ всѣки есперантистъ: да чувствувана организацията своя и да участвува въ издържането ѝ.

Ако това съзнание не се прояви до 1 януарий 1928 г. — въпросътъ за бждащото съществуване на Съюза се слага неминуемо предъ насъ.

Централенъ Комитетъ

Председателъ: *Ат. Д. Атанасовъ*

Подпреседателъ: *Зах. Захариевъ*

Секретарь-касиеръ: *Капитанъ Ст. Радевъ*

Библиотекаръ: *Мих. Аджаровъ*

Членове: { *Ст. Ненковъ*
Ас. Григоровъ
Мар. Христовъ

Български есперантисти стреснете се!

Централниятъ Комитетъ бие тревога. Той ви заявява че, ако не погледнете сериозно на организацията и не сметнете за нужно, да я подкрепите, и той ще смѣтне за безсмислено да я ржководи. Разбирате ли, какво значи това?

Мила ли ви е организацията, която създаде мощно движение въ нашата страна и постигна успѣхи, които очудиха чуждестраннитѣ съидейници и издигнаха името на българския есперантистъ?

Ще допуснете ли да загине тая организация, следъ славния пжтъ, който тя е изминала, следъ блѣскавитѣ конгреси — тържества на българския есперантизъмъ!

Ето, настанало е време, всѣки да прояви своята идейностъ.

Нека всѣки се запита, членъ ли е преди всичко на Съюза. — Днесъ отъ 3000 члена сж останали 300! А неорганизирани есперантисти — и то добри есперантисти — се срещатъ на всѣка крачка. И това не ги смущава. Напротивъ, нѣкои отъ тѣхъ дори не знаятъ, че не сж членове на Съюза.

Тѣ не сж изпълнили една дребна, споредъ тѣхъ работа: не сж си платили вноската. А не взематъ предъ видъ, че *тѣкмо на тая дребна работа се крепи една организация.*

Какво да направимъ, за да спасимъ, заздравимъ и издигнемъ Съюза?

Първо: всѣки отъ есперантиститѣ да се научи да мисли, че апелитѣ на Цен. Ком. се отнасятъ преди всичко къмъ него лично, а не само къмъ другитѣ.

Второ: всѣки да провѣри, членъ ли е и изправенъ ли е въ вноскитѣ си. Ако не е членъ — да не се бави, а веднага да се запише въ мѣстната секция на съюза. Ако такава нѣма или той не знае, дали има, нека прати направо въ Съюза 50 лв. — Съюзътъ ще задържи припадающата му се частъ (27 лв) и остатъка ще представи на разположение на съответната секция.

Трето: всѣки да прати незабавно, абонамента си за *Bulgara Esperantisto* — тридесетъ лева.

Четвърто: всѣки, които още не е далъ нѣщо за фонда „Спасение на Съюза“, да напише едно писмо съ следното съдържание: „Приложени, изпращамъ.....лв., за фонда „Спасение на Съюза“.

И като приложи паритѣ да изпрати писмото до Съюза.

Ако въ продължение на единъ месецъ всѣки день Съюзътъ получава по 100 такива писма поне съ 20 лева — следъ изтичането на месеца Централниятъ Комитетъ ще може вече да извести: „Съюзътъ е спасенъ!“ — и да почне да поднася на есперантиетитѣ само приятни съобщения за нови успѣхи.

Пето: Всѣки да вземе самъ присърце интереса на съюза да действува предъ дебиторитѣ, да събира нови абонати и пр.

Тежко ли е, да изпълни всѣки единъ тия си задължения?

Съюзътъ чака — сждбата му зависи отъ отговора на този въпросъ.

Зелената седмица.

Зелената седмица е единъ отъ най-ценнитѣ начини за пропаганда. Презъ нея есперантиститѣ манифестиратъ своитѣ идеи и предявяватъ исканията си предъ неесперантското общество, въ формата на една организирана и повсемѣстна акция, която и въ най-неблагоприятния моментъ не може да остане незабелязана. Двойко е значението на зелената пропагандична седмица. Първото се отнася до резултатитѣ отъ пропагандата. Очевидно за всѣки е голѣмото влияние, което указва на обществото, масовата пропагандична атака на есперантиститѣ, която остава у публиката впечатление на организираностъ, сериозностъ и внушава вѣра за широкото разпространение на езика. Безспорно е, че резултатитѣ отъ такава масова акция сж несравнимо по-голѣми отъ тѣзи, добиги отъ единичната дейностъ и на най-талантливия пропагандаторъ.

Второто значение на зелената седмица се отнася, до самитѣ есперантисти. За тѣхъ зелената седмица е трудовъ празникъ—празникъ, въ който тѣ виждатъ реализирани своитѣ усилия и трудъ за есперанто. Зелената седмица, обаче, е такъвъ празникъ презъ, който есперантиститѣ най-много работятъ. Презъ тия седемъ дена отъ тѣхъ се иска по-интензивна работа. И насладата отъ празника идва следъ като той мине. Тая наслада може да изпита само културниятъ и „човѣшки“ човѣкъ. Да работишъ за културното повдигане на човѣка, за улеснение на живота му и да видишъ, че твоитѣ

усилия сж реализирани, думитѣ ти чути, че ти, капката въсредъ океана отъ хора, можешъ да бждешъ полезенъ на тоя океанъ — ето най-голѣмата награда за обществения деецъ, за есперантиста. Презъ зелената седмица есперантиститѣ се водятъ само отъ единъ зовъ — на работа! Тѣ стѣгатъ редоветѣ си, събиратъ сили и се готвятъ за културната борба. И отъ всичко това организацията крепне, дѣлото успѣва.

Тая година зелената седмица ще бжде отъ 6 до 13 ноември. Както други години, така и сега Централниятъ комитетъ на съюза възнамѣрява да издаде афиши съ пропагандични текстове. За тая целъ сж нуждни около 4—5 хиляди лева, сума, съ Ц. К. не разполага. Ето защо, дългъ се налага на есперантиститѣ, ако искатъ да иматъ по добре уредена и ефикасна зелена седмица, да събератъ тая сума. Афишитѣ сж ценно пропагандично средство, особено за селата и по-малкитѣ градове, кждето въ редки случаи се явяватъ афиши. Всѣки може да си представи каква гледка представлява малкото село, окичено съ разноцвѣтни и съ най-разнообразно съдържание афиши. Зелената седмица за тѣзи селища ще бжде цѣло събитие.

Есперантисти, не изпускате ценното пропагандично средство — афишитѣ. Нека всѣко дружество изпрати известна сума до Съюза, срѣщу която ще получи съответното число афиши. Тамъ дето нѣма дружество, нека мѣстнитѣ есперантисти, било двама, трима или повече, събератъ помежду си колкото могатъ пари и ги изпратятъ на Съюза. Колкото по-голѣма сума изпратите, толкова повече и по-разнообразни афиши ще имате.

Зелената седмица приближава. А предстои работа (напечатване, подреждане и експедиране на афишитѣ).

Ако искате да стане всичко навреме побързайте, още веднага, съ събирането и изпращането на сумитѣ.

Подвижна есперантска изложб .

Едно отъ най-убедителнитѣ средства за пропаганда на есперанто сж безъ съмнение изложбитѣ, чрезъ които се демонстрира на публиката широкото разпространение на езика въ най-разнообразнитѣ отрасли на живота. Изложбата на есперантска литература, търговски афиши, проспекти, каталози, картички сж такъвъ аргументъ за значението на международния езикъ, на който никой не може да противоречи. Ако чрезъ брошури и сказки ние успѣваме да заинтересуваме публиката за есперанто, чрезъ изложбата на есперантскитѣ материали ние успѣваме напълно да затвърдимъ вѣрата ѝ въ практическото приложение на езика. Ето защо

Не забравяйте фонда «SAVO DE LA ASOCIO» Отъ него зависи бждащето на организацията. :: ::

абсолютно необходимо е, щото всъка пропагандическа акция да бжде последвана отъ есперантска изложба. Значението на изложбата за пропагандата отдавна е схванато отъ всички есперантисти. Обаче за уреждането на изложба има една съществена пречка. Не въвъ всъко село или градъ, кждето има есперантисти, има и пропагандични материали. Липсата на такива особено се чувствува тамъ кждето есперанто е проникналъ сравнително отъ скоро. За улеснение на мѣстната пропаганда въ такива именно селища е лансирана идеята за създаване на *подвижна есперантска изложба*, която да пжтува отъ мѣсто на мѣсто, като задоволява мѣстнитѣ пропагандични нужди. Централниятъ комитетъ на ВЕА възприе идеята, като се нагърби съ нейното осществяване. За тая цѣль Ц. К. аплира къмъ всички есперантисти, които разполагатъ съ материали, които могатъ да послужатъ за изложба, да ги изпратятъ въ Съюза. Желателно е, изпращането да стане колкото се може по-скоро, за да може изложбата да се уреди и използва още презъ настоящия пропагандиченъ сезонъ. Подробности по изложбата ще съобщимъ въ идния брой

Asen Razcvetnikov

Dronigitoj

1.

Post la salikoj jam la ora tago mortas,
karezas la vesperaj ondoj en trankvil'.
Kaj bruo post la bru' ekĉesas iam senforta,
kaj al ripoz' alvokas stela sonoril'.

Kovrita per la alga musk' kaj peĉo glua—
la ankron ĉu ne levos nia nigra pram'?
Ho, kvazaŭ ĉerko super la mallumaj fluoj,
per lulo nin dormigas poreterne jam!

Ni kun ligitaj manoj ree al la bordo,
al la lumanta urb' rigardas kun sopir'.
Kaj ĉiam ni atendas vokon ke alportu
de buŝo nevidebla la vesperzefir' . . .

Sed la rivero jen malfermas floran sinon,
la vast' subakva brilas kiel en fabel' —
ho, kiu turmentita kaj vundita fine
ekflugos tien kiel deŝirita stel'?

2.

Ekdisfloras la maten' —
freŝa, rozkolora,
super bord' malseka jen
blankas la vaporo.

Haltu vi, patrinoj, dum
ĉi mateno tima:
kuŝas ili en mallum'
akva senanimaj.

La feinoj sorgis pri
gastoj la mortuloj,
kaj estingis per glaci'
fajrajn vundobruojn.

Kaj ornamis ilin per
kandeletoj buntaj,
per lilioj de l'river'
kronis kapovundojn.

Kovris ilin per vual',
ploris kun humilo —
kaj la ĉerkon en la val'
alga kaŝis ili.

Haltu vi, patrinoj, kun
viaj korovundoj:
la misteron kaŝas nun
akva bluprofundo.

3.

Kun kronoj el branĉoj salikaj kaj el akvokardoj—
ni tage pretiĝas sekrete en putra ŝipar' —
kaj nokte ni levos la lancojn kaj la halebardojn
kaj rajdas la blankajn fantomajn ĉevalojn sen star'.

Silente laŭ fundo rivera kolon' maltrankvila —
postkuras ni fatamorganon de ia lummond'.
Kaj en la glaciaj kaj verdaj malklaraj pupiloj
bruladas la flam' senespera de flava lunond'!

Ni tiun matenon memoras, la kantojn, kuraĝon
de ni la montritan enmeze de fajroj en Lom
kaj ankaŭ la lastan batalon post iu vilaĝo
kaj la lupodentojn de sanga, terura pogrom'.

Samkiel vunditaj perlostroj kun ama tenero
en la muskoplana profund' zorgas pri la trezor',
en formo de puraj kristaloj kaj blankaj perleroj
ni portas kaj flegas la orajn sopirojn en kor'.

Sed la riverfiŝoj el siaj kaŝejoj eliras,
kaj nin persekutas la aro avida kaj de l'
ŝvelinta kaj mola kara' nia demordas kaj ŝiras,
kaj maĉas kun abomeninda sovaĝa kruel'.

Kaj kiam dum iu printempa vespero ekglitos
sur bluj altaĵoj la luno laŭ la ĉielvoj' —
ĉe la manĝotablo fiŝista enfine trovitos
la strangaj multkostaj perleroj en bruo kaj ĝoj'.

Kaj tuj en animoj fiŝistaj eksonos la kantoj,
la niaj, disfloros sopir' por libero kaj sun' —
kaj klare la stelo purpura, la stel' radianta
tra reto el sulkoj ekbrilos sur frunta la brun'.

Trad. Miti.

Letero de la marbordo.

Mia kara amikino,

Ĉu vi estas vidinta maron?

Jen. Tiu granda arĝenta stelo brilas sur la zenito,
kiam mi ekstaris sur la bordo de la granda mistero,
kiu estas nomata maro. La stelo jam ektuŝas la
supron de l'monto, kaj miaj lipoj ankoraŭ ne estas
flustrintaj eĉ vorton de miro. la potenca magio mu-
tigis mian langon, kaj mi staras senparola kiel la ŝto
naj rokoj. Ĉu tio ne estas la mara vento, kiu portas
aromojn de nekonataj transmaraj landoj? Aŭ tio estas
la miliardoj da kisoj de la kristalaj akvaj polvoj?

La maro! — maluma kaj timinda enigmo, kiun
la homoj volas diveni. Ili ennaĝas ĝin kun amo, la
maraj elementoj kisas ilin, kaj la homoj mortas.

Amo kaj morto!

La maro! — patrino, kiu pro amo englutas siajn
idojn.

Mi alpaŝas kun respekta timo al ĝi tien, kie la
lacigita ondo ardame ĉirkaŭbrakas la soifantan sablon,
kaj — mortas.

Tio estas la granda amo de la naturo.

Mi eksidas sur rustiĝinta forgesita ankro kaj
ekaŝskultas.

Kara amikino,

Ĉu vi scias, ke la maro parolas?

La maro malkovris al mi sian sekreton.

La maro estas kaprica infano — pro bagatelo ekkoleras. Ekblovas vento kaj la maro tutkorpe ek-tremas, komencas minace furiozi kaj sin ĵeti kolere al la bordo, kvazaŭ volante eliri el la grandega sen-fundaĵo. Tutsimila infano, kies puno estas esti ŝlosita ŝola en grandega malhela ĉambro. Kaj jen — eĉ unu horo ne pasas kaj ĝi kvazaŭ estas de jaroj trankvila. Ho tiam. Ĝi estas grandega spegulo en kiu la luno solulo tutan nokton sin rigardas kaj sin ornamas per kronoj el brilantaj steloj. Tiam. Tiam ekzistas du ĉielo. La dua estas en la maro. Mi ek-tremas. Tio estas longa netera kiso inter la maro kaj la ĉielo.

Tio estas la granda amo en la naturo.

La ondoj?

Ili estas delikataj efemeroj, kiuj vivas nur kel-kajn minutojn. Kaj ĉu vi scias kie naskiĝas la ondoj? Mi diros al vi.

La maro havas koron. Ĝi batas. Kaj la batado de la mara koro — tio estas la ondoj. Ili amas la bordon. En freneza konkurso ili kuras al la bordo kun la sola deziro kisi ĝin.

Kaj post tio — ili mortas en la piedoj de l'amato.

Amo kaj morto!

Ĉu vi estas aŭskultinta la kanton de la ondoj? Ili kantas la kantojn de la amo, — ĉar ili naskiĝas pro la batado de la mara koro.

Mi aŭskultas.

La maro havas belajn filinojn — la maraj sirenoj. Kaj ili amas la junajn maristojn kaj fiŝkaptistojn. Meznokte, kiam la luno aspergas arĝenton sur la akvon, la sirenoj eliras el la maraj profundaĵoj kaj kantas. Ili vokas la junajn maristojn kaj promesas al ili neteran amon. La maristoj sin ĵetas en la akvon, la sirenoj envolvas ilin per siaj longaj hararoj kaj en netera kiso ili kune eknaĝas al la subakvaj koralaj palacoj.

Amo kaj morto!

Tion rakontis al mi la ondoj, kiuj kisan-te la bordon formortas.

Amo kaj morto!

La maro rakontis al mi sian sekreton.

Amo kaj morto!

La kulmino de la Amo estas la Morto. En la koroj de ĉiu estaĵo la naturo bruligis fajron — la emon al la supero — la Amo, la Morto.

La malgranda fiŝeto eliras sur la bordon por vidi la ĉielon kaj mortas.

La noktaj papilioj soifas la lumon, kisas la kandelon kaj mortas.

La maraj algoj, kiuj vivas en eterna nokto sur la malluma fundo de la maro, amas la sunon, eliras por vidi ĝin, sekiĝas kaj — mortas.

La ondoj kisas la bordon kaj — mortas.

La maristoj kisas sian maran diion kaj — mortas.

Amo kaj morto!

Tio estas la potenca leĝo de la naturo.

La maro rakontis al mi sian sekreton. Forkantis ĝin al mi la ondoj en siaj kantoj de la amo.

Mi klinas kapon kaj ekiras. Estas tagiĝo. La blanka paŝtisto — la luno — gvidas siajn blankelajn trupojn — la stelojn — dormi. Oriente en la malproksimo la maro ekflamas. Sur la akvo sin glitas blankaj papilioj — fiŝistaj boatoj. Simile al blankaj

Искате ли добре и навре- ме уредена Зелена седми- ца, веднага пратете пари за афиши.

mevoj staraŝ sur la bordo malgrandoj fiŝistaj kaban-
noj. Kaj en ili belaj infanoj atendas la oran fiŝeton,
edzinaj koroj batas.

Kun klinita kapo mi revenas. Kaj ĉiam, ĉiam
tiel sola. Sur mia fenestro finflagras fargesita kondelo.
Ĉiam, ĉiam tiel sola. Kaj la amo estas nekonata al mi.

Kara amikino,

Kial ni, la teraj homoj, estas tiom malfeliĉaj?

Gjozeken, apud
Nigra Maro, 1924.

Zah. Zahariev.

За есперанто

(Спомени)

Студень зимень декемврийски день. Поле,
улицы, кѣщи и дървета сѣ покрити съ дълбокъ
снѣгъ. Срѣда 8 часа вечеръта. Небето е обсипано
съ безброй много трептящи звезди. Студъ, дърво
и камъкъ се пука. Отъ време на време ще видишъ
по улицитѣ бързо да премине нѣкой човѣкъ, сврѣлъ
глава въ горната си дреха. Чувашъ, какъ скрипти
студениятъ снѣгъ подъ неговитѣ обуца. Следъ
малко, пакъ пусти улицы, пакъ тишина. Само елек-
трическитѣ лампи, поставени презъ стълбъ, даватъ
животъ въ тая студена зимна ноцъ.

И ето, азъ въ такава една ноцъ, съ обърната
яка на горната си дреха, бързо крачехъ по глав-
ната улица, която води за гарата. Минавайки по-
край училищната сграда, погледа ми бѣ привлеченъ
отъ нѣкаква дрезгава свѣтлина въ една отъ учи-
лищнитѣ стаи. Въпреки, че бързахъ да стигна на
време на гарата, и друго, че голѣмиятъ студъ ме
караше да ускоря своя вървежъ, тая дрезгава свѣ-
тлина по това време въ тази училищна стая ме
заинтересува, и азъ за мигъ се спрѣхъ и замислихъ:
кой може въ такъвъ студъ да стои тамъ, — защото
куминътъ на сжщата стая бѣше покритъ съ високъ
снѣгъ, отъ който личеше, че не излиза топълъ
въздухъ изъ него, за да го стопи и си направи
пжть. Докато минавахъ тази и още други мисли
презъ главата ми, до мене тичешкомъ преминаха
три малки дечица и бързо влезнаха въ училищната
сграда. Възбудиха още повече любопитството ми
тия малки деца, и азъ тръгнахъ следъ тѣхъ, До-
като да влѣза въ училището, на стълбата ме нас-
тигнаха още две, момченце и момиченце, и, преми-
навайки покрай мене, запѣхътно момиченцето каза:
„Хичо, трѣбва да сме закъснѣли“. Забелязвайки, че
до тѣхъ има възрастень човѣкъ, здраво уловени
подъ ржка, тѣ едновременно изказаха нѣщо не на
български, което азъ сега ясно си спомнямъ „bonap

vesperon, sinjoro", и бързо изчезнаха въ тъмния коридоръ. Тракна се вратата, свѣтълъ лжчъ за мигъ освѣти отсрѣщната стена на коридора, затвори се, и отново настана пълна тишина въ тъмния коридоръ. Вървейки бавно, за да не се спъна въ нѣкой предметъ, азъ искахъ да видя, какво е това, което караше да идатъ въ това време малкитѣ деца. И ето азъ се спрѣхъ предъ вратата, презъ пукнатината на която се виждаше свѣтлинка. Спрѣхъ се до самата нея и съсредоточихъ всичкото си внимание, за да чуя нещо отъ вжтре. Отъ време на време дочувахъ нѣкои думи, които азъ неможехъ да разбера. Почукахъ и чухъ отвжтре единъ приятенъ гласъ: „Влѣзъ“. Отворихъ вратата и видѣхъ много малки деца, насѣдали на преднитѣ чинове, а по останалитѣ чинове и прозорцитѣ бѣха насѣдали възрастни ученици и граждани, съ отправени миловидни и спокойни погледи къмъ черната дъска, на която пишеше нѣщо младъ човѣкъ на около 6 години. Всички слушаха съ дълбоко внимание, какво той говорѣше, като следъ това го запитваха за нѣщъ, които тѣ не разбираха. Получавахъ нуждния отговоръ и отново се вдавахъ да слушатъ, като отъ време на време записвахъ нѣщо въ тетрадитѣ си. Младиятъ учителъ зададе нѣкакъвъ въпросъ и всичкитѣ деца отъ първитѣ чинове настанаха съ вдигнати ржце и надпреварвайки се да викатъ: „Нека азъ, господинъ учителю, нека азъ г-нъ учителю“ А той, младиятъ и жизнерадостенъ младежъ-учителъ, съ радостно лице имъ каза: „Кажете всички казанитѣ отъ мене думи на есперанто“. И тия малки деца, които твърде много обичаха своя добъръ учителъ, казаха едногласно: *Vivu Esperanto*“.

Всички тия малки и голѣми човѣци, които бѣха напуснали въ тази студена зимна нощъ своитѣ топли стаи и, събрани въ тази малка и нестоплена училищна стая, недостатъчно освѣтена отъ малка газова лампа, окачена на тавана, и при неудобства за писане, идваха тукъ, за да изучатъ всесветския езикъ „*Есперанто*“, за който учителтъ имъ обясняваше, че когато той се заучи отъ много „*човѣци*“, ще зацари между всички хора на земята само любовъ, равенство и братство.

Напуснахъ стаята, изпратенъ отъ младия учителъ. Раздѣляйки се, стиснахъ му здраво ржката и раздразненъ отъ великата радостъ, придобита отъ децата, му казахъ: „Дерзайте, млади учителю! Вие сѣте една свѣтла идея, една свѣтла любовъ въ душитѣ на младитѣ деца. Бждете винаги така веселъ съ децата и по такъвъ начинъ прѣскайте живия езикъ „*Есперанто*“.

Следъ тази раздѣла бързо продължихъ своя пжтъ за гарата, разбира се безъ да чувствавамъ

вече голѣмия студъ. Вървейки изъ пжтя, азъ си спомнихъ думитѣ на децата, изказани едногласно „*Vivu Esperanto*“ и, докато стигна на гарата, нѣколко пжти изказахъ тия две думи, и винаги, следъ като ги изкажа, ми ставаше леко и топло на душата.

Мили деца, ученици и граждани, нека да не забравяме, че преди стотици години, тамъ далечъ въ горитѣ атонски, въ малка прехлупена стаичка, при свѣтлина отъ кандилце, отецъ Паисий, написа славянобългарската история и съ нея хвърли Прометеевата искра, която днесъ вече е голѣмъ неугасващъ пламъкъ!

Нима ние днесъ, при тия удобства, нѣма да можемъ да научимъ новата общочовѣшка писменостъ, която има за целъ да направи всичкитѣ хора човѣци и братя помежду си?

И следъ всичко това не остава нищо друго, освенъ, заедно съ децата въ малката училищна стая да се провикнемъ: „*Vivu Esperanto*!“ и да заработимъ съ цѣлото си сжщество за разпространението му.

Гор. Орѣховица.

Случаенъ посетителъ.

Н. х. Кръстевъ.

М. Аджаровъ.

Есперанто въ науката*)

Въпросътъ за общъ езикъ е важенъ и обширенъ. Може би единъ отъ най-важнитѣ въ живота на човѣчеството. Мнозина считатъ разрешението на този въпросъ утопия или поне за разрешението му мненията се разхождатъ, подобно на езицитѣ при вавилонското стълпотворение.

Единъ отъ първитѣ, който се е занималъ съ този въпросъ и първия, който се е опиталъ да го разреши е Лайбницъ въ своята „*Dissertatio de arte combinatoria*“ издадена въ 1666 година, кждето той изразява своята идея за „*Пазиграфия*“ или изкуство да станешъ разбираемъ чрезъ общи писменни знаци на всички народи на земята, на каквито езици и да говорятъ, ако тѣ само познаватъ тѣзи знаци“. Тази идея е занимавала великия мислителъ до смъртъта му, безъ да даде нѣкакви реални резултати. Понеже иероглифитѣ сж сжщо така своего рода пазиграфия, така сжщо китайскитѣ писменни знаци, които употребява една третя отъ човѣчеството, въпреки тѣхната почти непреодолима трудностъ. Тази идеография състои отъ прибрзително 40,000 знаци, въ която съ единъ символиченъ знакъ се изразява мисль или понятие, което на всѣки единъ езикъ би било изговаряно различно, може да се чете на всѣки отъ тѣхъ. И китаецъ сжщо така чете своитѣ писменни знаци винаги на своя диалектъ и другитѣ азиатски народи четатъ тези знаци

Есперантскиятъ Синтаксисъ е единствениятъ учебникъ за усъвършенствуване въ есперанто. Търсете го отъ съюза.

ДРЪЖТЕ РЕДОВНО ЦЕНТЪРА НА ДВИЖЕНИЕТО ВЪ ТЕЧЕНИЕ НА ВСИЧКО КОЕТО СТАВА ВЪ ВАШИТѣ МЪСТА!

*) Продължение отъ бр. 1, год. VIII.

на своя собствен езикъ. Тъзи народи не се разбиратъ говоримо помежду си, но се разбиратъ чрезъ писмото си: би могло да се каже, че тѣ се разбиратъ чрезъ азиатската пазиграфия.

Следъ Лайбница почватъ да се редатъ опити за пазиграфии повече или по-малко сполучливи. Въ 1663 г. излиза грандиозниятъ пазиграфически опитъ на Wilkins, въ 1667 на Peter Porele, на Andreas Müller (1681), Wolke въ 1797 фон. Sinibaldo de Mas (1803) една година по-късно Moses Paie публикува своята пазиграфия въ която употребява само цифри. Но всички тѣзи системи се отличаватъ съ своята сложностъ и непреодолими трудности за изучване. Последенъ привърженикъ на пазиграфичната идея е Anton Bachmaier, който въ 1857 г. създаде своята система, отличаваща се съ голѣма простота въ сравнение съ предишнитѣ системи. Макаръ че системата на Bachmaier е твърде проста и е обърнала вниманието на правителствата, така че е билъ замисленъ интернационаленъ конгресъ, който е трѣбвало да стане въ Парижъ, но и това начало пакъ изчезна безъ резултатъ. Обаче тази толкова упростена система не си отиде безъ да допринесе полза. Bachmaier казва въ предговора. „Разбира се, че този писменъ начинъ за съобщение никога, не ще бжде равенъ на преимуществата на езикъ, обаче за съобщение съ тѣзи, чийто езикъ не знаемъ, той е твърде полезно помагало.

Днесъ едва ли ще се намѣри нѣкой да откаже, че средството за разбиране трѣбва да бжде езикъ и то *говоримъ* езикъ. Този пжтъ е сжщевременно естествения пжтъ, защото най-правилното е, да се търси средството за разбиране по пжтя, по който човѣкъ е вървѣлъ винаги — по пжтя на говоримия езикъ. За науката частно говоримиятъ езикъ е необходимъ, понеже международнитѣ научни съѣзди, каквито почти всѣка година ставатъ, страдатъ извънредно отъ много езици, които се говорятъ и малко се разбиратъ, особено когато нѣкой говори на чуждъ за него езикъ. Еднажъ слушахъ една сказка на френски, но говорена не отъ французинъ и за свое очудване не можахъ да разбера нито дума, въпреки че и други пжтъ съмъ ималъ случай да слушамъ французка речъ. Въ международнитѣ конгреси, ако се сжди отъ впечатленията на мнозина, подобни факти сж нѣщо обикновено.

Отъ това време именно почва втори периодъ въ историята на интернационалния езикъ, въ който вече идеята за писмено средство за разбиране се замѣня съ говоримо, явяватъ се Волапюкъ, а по-късно и есперанто като завършена работа. Въ по-подробното разглеждане историята на идеята за международенъ езикъ нѣма да се впускамъ, понеже тя е предметъ на следващия рефератъ.

Явява се въпросъ отъ кой източникъ да се вземе общия езикъ, когато човѣчеството е раздѣлено на множество групи съ различни езици, дали да се избере нѣкои отъ сжществуващитѣ езици, или да бжде създаденъ за цѣльта новъ езикъ. Съ други думи казано: дали езика да бжде „естественъ“ или „изкуственъ“.

Въ този видъ обаче въпросътъ не е съвсемъ правилно поставенъ; би трѣбвало да се каже: дали езикъ исторически предаванъ отъ поколение на поколение, или езикъ свободно подражаващъ исторически развиващитѣ се.

Не ще съмнение, че въ много отношения е по подходяще да се избере такъвъ, който има най голѣмо разпространение.

Може да се каже, че е сжществувало време, когато една значителна частъ отъ така нареченото, културно

човѣчество е имало такъвъ езикъ. Латинскиятъ на среднитѣ векове е билъ разпространенъ главно като езикъ на науката, на него езикъ се е преподавало въ университетитѣ, на него само е била писана цѣлата научна литература въ всички страни (той е езика на Галилея, Коперника, Линея и плеяда още други учени), латински е езикътъ на католишката църква, той е служелъ дори като езикъ на дипломатията.

Въ широката маса той не е можалъ да се разпространи; той почна да измѣства националитѣ езици, но сжщевременно се разпадна на диалекти, които се различаваха отъ сжщинския латински, който още тогава вече не можеше да изрази предметитѣ на модерната култура споредъ нуждитѣ на новото време, а при това той беше и твърде труденъ за изучване.

Днесъ, когато става дума за разрешение въпроса за интернационаленъ езикъ, когато научнитѣ трудове се прѣскатъ по множество езици въ десетки пжти повече специални списания, малцина сж които се решаватъ да припомнятъ за латинския езикъ — сравнително малко сж тѣзи, които се произнасятъ въ полза на френския езикъ, който наследи нѣкогашната роля на латинския като дипломатически езикъ. (Днесъ вече въ това отношение френскиятъ почна да губи своето значение). Може да се каже че повечето отъ тези, които мислятъ, че по такъвъ начинъ ще се разреши въпроса даватъ предимство на английския езикъ.

Действително, английскиятъ езикъ има важни предимства предъ другитѣ. Той е езикъ на около 150 милиона хора; неговата литература има твърде голѣмо значение и граматически е лесенъ за изучаване.

Днешното разпространение на езика не трѣбва да се счита за фактъ, който рѣшава въпроса за международенъ езикъ не само за сега но и за бждащето, защото английски се говори отъ една сравнителна малка частъ отъ цѣлото човѣчество и днешното състояние на единъ езикъ, не може да бжде решающе за бждащето, каквито предимства и да има за сега. Що се касае до изучването на езика, и то си има своитѣ отрицателни страни: изговора на английски прееставява много трудности — обикновено нѣщо е чужденецъ, който иначе отлично познава и говори английски не може да се разбере съ англичанинъ, защото е училъ произношението не въ английска срѣда; английски е при това незвученъ езикъ — на него липсва звучността на романскитѣ езици — звучностъ, необходима за на може единъ езикъ да служи за разбиране. Извънредно голѣма трудностъ представлява и капризната английска ортография, която предава на писмения езикъ по-скоро характеръ на идеография (писане на думи) а не писане на звуци. Най-подиръ, рѣчниковитѣ, синтактични и стилистични нюанси и тънкости сж всичко друго, но не и лесни.

(Следва).

**Изпращайте материали за подвижната
есперантска пропагандична изложба.**

Есперантски синтаксисъ

отъ Захари Захариевъ

Азъ съмъ близъкъ приятелъ на автора на Синтаксиса и затова нѣмахъ намѣрение да излизамъ предъ есперантистѣ съ критика, съ едничката цѣль да се предпазя отъ пристрастността при преценката, пристрастность, отъ която човѣкъ мжно може да се опази, когато критикува съчинение на приятелъ, къмъ когото има извѣстни симпатии. Азъ смѣтахъ, че останалитѣ есперантисти нѣма да посрещнатъ мълкомъ което и да е ново съчинение въ есперантската литература, колкото и незначително да е то, тъй като оргиналната есп. литература едва сега се създава, а пъкъ и още твърде малко сж компетентнитѣ писатели-есперантисти, които се занимаватъ съ специални въпроси около есперанто. Но ето вече година и четири месеци изминаха откакъ синтаксиса излезе отъ печатъ, а до сега азъ не съмъ прочелъ въ есп. преса нито единъ отзивъ. Тази пренебрежителность, съ която нашиятъ есперантистъ се отнася къмъ новитѣ книги ме е всѣкога озадачавала. Нека си признаемъ. Ние не знаемъ да ценимъ своигѣ хора и трудоветѣ имъ. Колко есп. библиотеки могатъ да се похвалятъ, че притежаватъ съчиненията на Baghy, Kaloscaу, Luyken Bultuis, Gean Forge и мн. др? Ако вървимъ по този пътъ, нѣма да отидемъ далече — факти: Literatura Mondo спре, защото есперантистѣ не можаха да го оцѣнятъ справедливо. Отличната идея за библиотека „Vulgara Esperantisto“ едва ли ще се осъществи и то все поради сжщата незаинтересованость къмъ есп. книга. Може би, скоро ще бждатъ принудени да спратъ работата си и по-голѣмитѣ европейски есп. книгоиздателства. И едва тогава ще видимъ резултатитѣ на нашата незаинтересованость. Но да допуснемъ че на нашия читател не му е до четене на изящна литература и не я купува. Но какво да кажемъ, съ какво да оправдаемъ незаинтересованостьта на компетентнитѣ по езикови въпроси есперантисти къмъ Есперантския Синтаксисъ. Нали тѣ сж, които трѣбва да кажатъ своята дума по книгата, за да можемъ ние, обикновенитѣ есперантисти, съ спокойна съвестъ да я четемъ и изучаваме, ако е добра, или небрежно да я захвърлимъ, ако е лоша?

За да напиша тѣзи редове ме накараха нѣколко случки.

На нѣколко пѣти между есперантисти нови и стари се е отваряло дума за синтаксиса. Веднажъ единъ прибързано се изрази.

— Синтаксисътъ ли на Захариевъ? Той трѣбва да е нѣщо като романъ или стихотворения.

И допълни.

— Нали Захариевъ пише стихове, азъ съмъ челъ въ *Vulgara Esperantisto*.

Азъ се усмигнахъ и обяснихъ.

Другъ Есперантистъ ме питаше:

— Що е това Синтаксисъ?

И нему обяснихъ.

Азъ мисля, че незнанието, „що е синтаксисъ“, и каква е материята, която носи това име, не е нито смѣшно, нито осждително. Що е синтаксисъ знаятъ само тѣзи, които сж учили въ гимназия, па

има и много гимназисти, които и това не знаятъ. А между нашитѣ есперантисти има много такива, които иматъ само основно или прогимназиално образование. Единъ мой познатъ есперантистъ, който не можеше да запомни думата синтаксисъ, го нарече „катехизисъ“.

Азъ нѣма да критикувамъ по сжщность синтаксиса, а ще кажа нѣколко думи за неговото значение.

Още като ученици нъ VI класъ, ние съ Захариевъ започнахме да учимъ есперанто. Ние бѣхме учили до тогава френски, латински, руски езици, тъй че, изучаването на есп. ни се видя доста леко. При все това все се намираха форми и изрази, въ чиято правилность ние се съмнявахме. Учебникътъ не бѣше достатъченъ за да можемъ да намѣримъ отговоръ на всички езикови въпроси, които ни интересуваха. Липсваше нѣкое по-подробно съчинение върху езика, липсваше синтаксисъ. За всѣка съмнителна форма или изразъ ние питахме по стари есперантисти. Препоръчаха ни да четемъ съчиненията на Земенхофъ и др. И ние четехме и гадахме скрититѣ и ненаписани правила и обрати на есперантската речъ: Захариевъ вадѣше бележки, които въ послѣствие излѣзоха систематизирани, подредени и допълнени като Есперантски Синтаксисъ. Когато прочетохъ синтаксиса, азъ бѣхъ приятно изненаданъ отъ строгата система, подъ която авторътъ е подвелъ всички правила. Благодарение на тая система, интересующиятъ се за нѣкое правило би могълъ веднага да го намѣри на точно опредѣлено мѣсто. Правилата сж изказани кратко, ясно и недвусмислено, нѣща, които придаватъ особна ценность на книгата. Цѣлата материя е раздѣлена на 249 параграфа. Това улеснява фрагментното изучаване на отдѣлни въпроси. Правилата сж уяснени съ примѣри на есперанто и на български, повечето отъ които сж взети изъ Заменхофовитѣ съчинения. Особено ценна е точка 2 отъ глава XI „Апострофиране и поетична речъ“. Нашитѣ *verketaĵ samideanoj* биха могли да научатъ много нѣща отъ нея. Но най ценното нѣщо въ Синтаксиса сж забележитѣ, дадени следъ параграфитѣ. Въ тѣхъ авторътъ обръща внимание на грешкитѣ, които българскитѣ есперантисти правятъ въ есперанто, подъ влиянието на българския езикъ. Само заради тѣзи забележки Есперантскиятъ Синтаксисъ би трѣбвало да се прочете и отъ есперантисти, които претендиратъ да владеятъ добре езика. На начинаещи и напреднали есперантисти Синтаксисътъ би билъ ценно помагало.

Н. Ронковъ

Гответе се за зелената седмица, която ще бжде отъ
6—13 ноемврий т. г.

ВЕСТИ — SCIIGOJ

De la Centra Komitato.

— La Centra Komitato konstituigis jene: prez. At. D. Atanasov, vicprez. Zah. Zahariev, sekretari-kasisto Kapitano St. Radev, bibliotekisto Mih. Aĝarov kaj membro-konsilantoj Asen Grigorov, St. Nenkov kaj Marin Hristov. Krom tio la membroj distribuis la laboron inter si tiel: eksteraj rilatoj kaj reprezentanto de BEA ĉe Ko-Ro At. D. Atanasov, interna organizo — Marin Hristov kaj St. Nenkov, propagando — M. Aĝarov kaj Zah. Zahariev, financaj aferoj — kapitano St. Radev kaj At. D. Atanasov, redaktoro de B. E. — Zah. Zahariev.

— La Centra Komitato esprimas profundan dankon al s-ro Yelland por la donacitaj de li 680 levoj, el kiu sumo la duono estas por la Asocio kaj la cetera duono por la Loka Kongresa Komitato en Plovdiv por kovro de la deficito de la XIV kongreso.

— Адресът на Съюза за кореспонденция, парични и др. пратки си остава:

Български Есперантски Съюз, царь Борисъ 69, София.

Абсолютно никакви други прибавки!

Самата канцелария се помества във агенция „Пеликанъ“, ул. Алабинска № 19. — който иска да я посети, да се отправя на тоя адресъ.

— На 1^я септември депутация във съставъ: Ат. Д. Атанасовъ, Ил. Силвестриевъ и кап. Ст. Радевъ се яви въ министерството на Нар. Просвещение, за да поднесе резолюцията на учителитъ — есперантисти, гласувана отъ X.V бълг. еспер. конгресъ. Депутацията бѣ приета и изслушана отъ гл. секретаръ на министерството г. Радославовъ, който не скри отъ нея, че министерството не познава добре Есперанто и нѣма твърде присърдце дѣлото на есперантиститъ. Въ всѣки случай той обеща да проучи представеното му изложение и резолюцията.

— Ц. К. представи разнитъ приети отъ конгреса резолюции предъ респективнитъ организации и учреждения.

Diversaj.

— 20-я международенъ Есперантски конгресъ ще стане въ Антверпенъ — Белгия отъ 3 до 11 августъ 1928 г. Конгресниятъ комитетъ е започналъ да разпраща алиџило. Конгресната такса е 25 шв. фр. или 125 фр. фр. На тези, които се присъединятъ къмъ конгреса L. K. K. ще изпраща безплатно сп. Belga Esperantisto. Адресъ: 20-a kongreso de Esperanto — Antverpeno (Belgio).

Diversaj.

— Известниятъ есперантски поетъ и писателъ Yulio Baghy е написалъ нова книга, подъ надсловъ „Dansu, marionetoj!“ сборникъ новели, която ще излъже презъ м. ноември т. г.

— Ив. Х. Кръстановъ (за сега въ Парижъ) ни съобщава, че готвениятъ отъ него речникъ ще бжде отпечатанъ тая зима.

— г. Зах. Захариевъ търси издатель на готовитъ за печатъ свои книги „Flamanta koro — стихотворения на есперанто, „Ĉiumerkrede po unu rakonto“

разкази на есперанто и „За любовта“ — натур-философска студия на български. Интересуващитъ се да се отнесатъ на адресъ: Зах. Захариевъ, ул. Алдомировска 94, София.

Ц Е А.

Годишникътъ на ЦЕА за 1927 г. е изчерпанъ. Централата е готова да приеме отъ членоветъ запазени екземпляри, като въ замѣна изпраща 5 нумера отъ „Tutmonda Biblioteko“ по изборъ. Който желае да замѣни своя годишникъ съ книги, нека го изпрати до: Universala Esperanto-Asocio, Genève, Boul. du Théâtre, 12, като означи и въ една бележка, кои 5 нумера отъ речената библиотека иска да получи.

Есперантиститъ, които желаятъ да бждатъ членове на ЦЕА, обаче имъ тежи да платятъ наведнажъ вноската (200 лв. за membro-abonanto и 100 лв. за membro), могатъ да започнатъ да плащатъ отъ сега вноската си за 1928 год. на части: по 50 лв. — Членството имъ ще се зачете следъ като бжде внесена пълната сума. Сумитъ да се прашатъ на Ат. Д. Атанасовъ, Оборище, 68, София.

Packkonferenco en Praha: Paco per Lernejo, Ĉefkunveno de la Tutmonda Esperanto-Instruistaro (TAGE) en Praha,

ps'ruista Internacio: Fondiga kongreso en London.

Pri tiuj temoj vi trovos raportojn en la numero 7, 1927 de la

Internacia Pedagogia Revuo.

Prezo: 0,50 gmk aŭ 2 respondkuponoj.

Skribu al M. Goldberg, Leipzig S 3, Frohburger Str. 68

Агенция „ПЕЛИКАНЪ“

ул. Алабинска, 19.

Телефонъ 3491

въ която се помещава канцеларията на Б. Е. Съюзъ, приема за печатане бланки, формуляри, списания и др.; реклами и малки и голѣми обявления за всички вестници.

Приема представителство на всѣкакви стоки, купува продава недвижими имоти, участвува и изпълнява за чужда сметка тръжни предприятия.

Продава всички канцеларски материяли и Прави справки въ всички учреждения.

Редакторъ: Захари Захариевъ.

Печатница Борисъ А. Кожухаровъ — София